

УДК 657.421.3

Єременко А. В.,

andreyu@ukr.net, ORCID ID: 0009-0005-6177-838X,

к.е.н., докторант відділу бюджетної системи та фінансів інституційних секторів економіки, Державна навчально-наукова установа “Академія фінансового управління”, м. Київ

СИСТЕМА ПРОТИДІЇ НЕДОБРОСОВІСНІЙ КОНКУРЕНЦІЇ В СФЕРІ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

***Анотація.** В межах дослідження визначено, що глобалізація світової економічної системи сприяє поширенню неправомірного використання інтелектуальних і комерційних ресурсів з метою протиправного одержання прибутків. Заходи протидії контрафакції повинні здійснюватися на основі вдосконалення співробітництва та координації зусиль на національному, регіональному та міжнародному рівнях між різними органами влади та підприємницькими структурами. В довгостроковому плані найбільш радикальним засобом боротьби з недобросовісною конкуренцією слід вважати усунення соціально-економічних причин існування контрафакції. Це стосується підвищення життєвого рівня та правової культури населення слаборозвинутих країн, які є основними виробниками та споживачами контрафактних товарів та послуг. Показано, що в умовах інтернаціоналізації ринкової економіки поширюються тенденції неправомірного використання чужих інтелектуальних і комерційних ресурсів з метою протиправного отримання прибутків; проблеми захисту сучасного бізнесу від недобросовісної конкуренції обумовлені розміщенням на територіях декількох країн із різними юрисдикціями, а також появою нових об'єктів нематеріальних активів, норми правового захисту яких і механізми їх реалізації ще не сформувався. З'ясовано, що найбільш поширеними діями недобросовісної конкуренції є розповсюдження контрафактної продукції і неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; найбільш доцільною в боротьбі з підробками товарів є гармонізація законодавства про захист від недобросовісної конкуренції; сучасні заходи протидії піратству повинні здійснюватися на основі вдосконалення співробітництва та координації зусиль на національному, регіональному та міжнародному рівнях між різними органами влади та підприємницькими структурами. Зроблено висновок, що найбільш радикальним засобом охорони комерційної таємниці щодо електронного бізнесу та електронної комерції є одночасне застосування правових методів та сучасних технологій інформаційної безпеки.*

Ключові слова: нематеріальні активи, інтелектуальна власність, недобросовісна конкуренція, бази даних, доменні імена, контрафакція, товарний знак, комерційна таємниця.

Yeremenko A. V.,

andreyu@ukr.net, ORCID ID: 0009-0005-6177-838X,

Ph. D., Doctoral degree applicant of the Department of the Budget System and Finances of Institutional Sectors of the Economy, State Educational and Scientific Institution “The Academy of Financial Management”, Kyiv

SYSTEM FOR PREVENTING UNFAIR COMPETITION IN THE SPHERE OF INTANGIBLE ASSETS

***Abstract.** As part of the study, it was determined that the globalization of the world economic system contributes to the spread of the illegal use of intellectual and commercial resources for the purpose of illegal profit-making. Anti-counterfeiting measures should be implemented on the basis of improving cooperation and coordination of efforts at the national, regional and international levels among various authorities and business structures. In the long term, the most radical means of combating unfair competition should be considered to eliminate the socio-economic reasons for the existence of counterfeiting. This concerns the improvement the living standards and the legal culture of the population of underdeveloped countries, which are the main producers and consumers of counterfeit goods and services. It is shown that in the conditions of the internationalization of the market economy, the trends of illegal use of other people's intellectual and commercial resources for the purpose of illegal profit are spreading; the problems of protecting modern businesses from unfair competition are due to their location in the territories of several countries with different jurisdictions, as well as the appearance of new objects of intangible assets, the norms of legal protection of which and the mechanisms for their implementation have not yet been formed. It was found that the most common acts of unfair competition are the distribution of counterfeit products and the unlawful collection, disclosure and use of trade secrets; the most expedient in the fight against counterfeit goods is the harmonization of legislation on protection against unfair competition; modern anti-piracy measures should be implemented on the basis of improving cooperation and*

coordination of efforts at the national, regional and international levels among various authorities and business structures. It was concluded that the most radical means of protecting commercial secrets in relation to electronic business and electronic commerce is the simultaneous application of legal methods and modern information security technologies.

Keywords: intangible assets, intellectual property, unfair competition, databases, domain names, counterfeiting, trademark, commercial secret.

JEL Classification: E22, O34, M41

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-79-12>

Постановка проблеми. Глобалізація економіки та інтенсифікація розвитку високих технологій вносять суттєві корективи в характер та методи конкуренції, особливо в сфері нематеріальних активів (далі НМА). Інтернаціоналізація бізнесу та торгівлі об'єктивно активізує дії конкурентів, пов'язані з неправомірним використанням інтелектуальних та комерційних ресурсів суб'єктів міжнародної економічної діяльності з метою одержання прибутку. В той же час НМА стають основним чинником економічного розвитку. Конкуренція ж виступає як зовнішня примусова сила, що змушує виробників підвищувати продуктивність праці та розширювати виробництво, впроваджувати новітні технології, насамперед завдяки використанню НМА.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання недобросовісної конкуренції в сфері НМА є одним із актуальних станом на сьогодні. Серед сучасних дослідників даної тематики особливо виділяються праці таких науковців, як Г. Андрощук, О. Безух, А. Богуцька, А. Бойко, З. Борисенко, А. Варламова, І. Дахно, Т. Демченко, А. Дерингер, А. Кислиціна, І. Коваль, С. Кузмина, Н. Круглова, В. Кулішенко, В. Лагутін, О. Мельниченко, Т. Нестуля, С. Паращук, М. Панченко, Ю. Слободчиков, С. Стефановський, А. Шевчук, С. Шкляр та інші. При цьому потребують подальшого опрацювання питання практичної реалізації захисту від недобросовісної конкуренції, перш за все у сфері НМА.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення та розкриття особливостей системи протидії недобросовісній конкуренції в сфері НМА та пошук механізмів її покращення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як видно зі спостережень, країни запроваджують певного роду заходи безпеки проти нечесної практики ділових відносин. Захист бізнесу від недобросовісної конкуренції вже більше ста років вважається частиною системи охорони промислової власності. На міжнародному рівні це включення Статті 10bis до Паризької конвенції на Брюссельській дипломатичній конференції з перегляду Паризької конвенції у 1900 р., яка запровадила основне міжнародне правило стосовно захисту від недобросовісної конкуренції та вважається світовим стандартом щодо визначення недобросовісної конкуренції. Це вимагає від усіх держав-учасниць Паризької конвенції

забезпечення ефективного захисту від недобросовісної конкуренції, яку визначено як “будь-яку конкурентну діяльність, що суперечить чесній практиці у промислових або комерційних справах”. Згідно зі Стокгольмським актом (1967 р.) Паризької конвенції недобросовісною конкуренцією є будь-які дії, що суперечать правилам, торговельним та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності [1]. Відповідно до Статті 32 Господарського кодексу України недобросовісною конкуренцією визнаються будь-які дії в конкуренції, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності [2]. Питання недобросовісної конкуренції також регулюються Законом України “Про захист від недобросовісної конкуренції” [3].

На національному рівні захист від недобросовісної конкуренції розвивається в країнах по-різному. Однак існує принаймні одна, спільна для всіх підходів мета, яка полягає в забезпеченні тих, хто займається господарською діяльністю, ефективним засобом проти незаконної й нечесної практики ділових відносин з боку конкурентів. У деяких країнах певні законодавчі акти, які забезпечують недопущення недобросовісної конкуренції, також виконують функцію захисту споживачів.

Слід зазначити, що в умовах глобалізації забезпечення ведення добросовісного бізнесу тільки за рахунок охорони прав промислової власності майже нереальне. Підтвердженням цього може бути відсутність нормативних актів у галузі промислової власності щодо запобігання таких протизаконних дій, як порушення комерційної таємниці, використання реклами з недостовірною інформацією тощо.

Відповідно до міжнародних правових норм, зокрема Паризької конвенції [1], актами недобросовісної конкуренції вважаються: всі дії, що можуть будь-яким чином викликати сплутування стосовно підприємства, продукції або промислової чи торговельної діяльності конкурента; неправдиві твердження при здійсненні комерційної діяльності, що дискредитують підприємство; інформація, використання якої при здійсненні комерційної діяльності може ввести в оману стосовно характеру, способу виготовлення, якості та кількості товарів [4].

Захист бізнесу від недобросовісної конкуренції як засіб охорони НМА має ряд особливостей. По-перше, він базується не на наявності у власника НМА відповідних прав, а на розумінні неприпустимості дій,

які суперечать чесній комерційній практиці. Останнє може бути зафіксоване законодавчими документами або бути визнане як загальний принцип права певної країни [5]. По-друге, на сьогодні не існує чіткого визначення поняття недобросовісних або нечесних конкурентних дій. Визначення цих понять залежить від економіко-соціальних реалій та правової культури, що існують у конкретній країні, а тому можуть значно відрізнятися в країнах світового співтовариства. По-третє, в умовах інформатизації бізнесу спостерігається тенденція до скорочення практики захисту від недобросовісної конкуренції тільки правовими методами. Це пояснюється рядом причин, основними серед яких слід назвати: неможливість надання досить переконливих доказів факту порушення прав НМА щодо об'єктів, які розміщені в інформаційних системах та передаються за допомогою комп'ютерних мереж і, перш за все, Інтернету; небажання окремих підприємців з огляду на потенційні витрати, а в багатьох випадках і на національний менталітет звертатися до судових інстанцій; недостатня ефективність судових систем.

Трансформація підходів до організації захисту НМА від недобросовісної конкуренції в міжнародному бізнесі актуалізується під дією наступних факторів: інтенсифікація розміщення бізнес-структур на територіях багатьох країн, нормативно-правова база яких відрізняється і які не обов'язково є членами Світової організації торгівлі; виникнення нових об'єктів НМА, що потребують захисту від недобросовісної конкуренції (програмні продукти, бази даних та доменні імена, що існують в інформаційних системах окремих підприємств та розповсюджуються через Інтернет); підтверджена практикою недостатність захисту від недобросовісної конкуренції тільки правовими методами.

Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС) (Стаття 41) передбачає ефективні заходи проти будь-якої дії, що порушує права інтелектуальної власності. Ці процедури повинні застосовуватися таким чином, щоб уникнути створення бар'єрів для законної торгівлі та забезпечити гарантію проти їх зловживань [6]. Але в той же час Угода ТРІПС чітко не регламентує сутність даних дій і тому доведення факту порушення прав інтелектуальної власності (далі ІВ) є досить складним процесом.

Все це вимагає дослідження специфіки форм недобросовісної конкуренції щодо неправомірного використання НМА, а також розробки заходів запобігання таких дій. Проаналізуємо найбільш розповсюджені в інтернаціональних бізнес-структурах дії, які можуть вважатися недобросовісною конкуренцією, а також заходи щодо недопущення цих дій. Перш за все слід зупинитися на неправомірному використанні ділової репутації інших суб'єктів виробничої та комерційної діяльності. В цьому випадку недобросовісна конкуренція проявляється в таких діях, як використання чужого імені, товарного

знаку, комерційного (фірмового) найменування, географічних зазначень, рекламних матеріалів, які можуть привести до змішування / плутанини з діяльністю реальних власників цих об'єктів ІВ. Діями недобросовісної конкуренції слід також вважати і відтворення зовнішнього вигляду виробів, як правило, конкурентоспроможних фірм і введення їх в обіг без зазначення виробника копії, що також має на меті змішування / плутанину з їх діяльністю. Прикладом вказаних неправомірних дій є продаж фальсифікованої продукції з брендами всесвітньо відомих компаній. Низька якість підробок призводить до погіршення репутації товарних знаків і, як наслідок, зниження прибутків фірм-власників засобів ринкової ідентифікації. За оцінкою фахівців, найбільших масштабів фальсифікація набула в галузі інформатики, виробництва аудіо- та відеопродукції, фармацевтичних препаратів, тютюнових виробів, електронної техніки.

Ще одним напрямком дій, що можуть бути визначені як недобросовісна конкуренція, є створення перешкод іншим суб'єктам господарської діяльності та досягнення внаслідок цього неправомірних переваг у конкуренції. До таких дій слід віднести дискредитацію конкурента, яка складається: в поширенні неправдивої, неточної або неповної інформації щодо його особи чи діяльності; в створенні умов, завдяки яким досягається бойкот конкурента з боку постачальників чи покупців, відмова від встановлення договірних відносин, розірвання вже діючих контрактів тощо.

У силу вказаних обставин товарні та інформаційні потоки (документи, фінансові розпорядження тощо), що супроводжують будь-який, насамперед міжнародний, бізнес, розповсюджуються в неоднорідному правовому середовищі. У випадку товарних потоків кордони цього середовища матеріальні і є митними бар'єрами. У випадку інформаційних потоків середовище Інтернет національних правових кордонів не має і питання про те, юрисдикцію якої країни слід використовувати для захисту НМА, залишається без однозначної відповіді.

Найбільш вагомою загрозою бізнесу, з точки зору наслідків та реальної можливості захисту, є неправомірне використання ділової репутації конкурента, що вводить в оману не тільки потенційних, а й існуючих споживачів. У міжнародній практиці введення в оману пов'язується з діями, що створюють помилкове враження щодо товарів конкурента. Менеджерам це явище більш відоме як розповсюдження контрафактної продукції або піратство. Термін "піратство" прийшов із англійської мови – "piracy"; він означає порушення прав ІВ. Термін "контрафакція" походить від латинського "contrafactio" (contra – проти, fecare – робити). Під контрафакцією розуміють протизаконні дії, а товари, що випущені на ринок із порушенням законів, отримали назву контрафактних.

Суттєвою ознакою контрафакції є те, що дії, які порушують права власників ІВ, мають переважно

організований промисловий характер і здійснюються з метою отримання неправомірного прибутку [7]. На сьогодні поширення контрафактної продукції стає глобальною проблемою. Підробка товарних знаків, комерційних (фірмових) найменувань і власне товарів призводить до значних втрат коштів та витрат на судові процедури, знижує інвестиційну привабливість країни, а також завдає шкоду національним інтересам. Частка торгівлі контрафактними товарами складає до 3,3% загальних обсягів світової торгівлі, що дорівнює \$509 млрд за даними 2019 року спільного дослідження Відомства з інтелектуальної власності ЄС (EUIPO) та Організації з європейського співробітництва і розвитку (OECD) [8]. Дослідження Corsearch оприлюднило дані, згідно з якими обсяг світової торгівлі контрафактними товарами може сягнути 1,79 трильйона доларів США до 2030 року, що на 75% більше, ніж у 2023 році, зростання в 3,6 рази вище, ніж прогнозувалося для світової економіки за той самий період [9].

Масштаби, терміни випуску та розповсюдження контрафактної продукції обумовлені дією таких чинників як: визнання та висока оцінка якості товарів певного виробника; рівень технологічної та організаційної складності відтворення (копіювання) і реалізації відповідного товару, а також розмір необхідних фінансових витрат; кореляція між вагою та розміром контрафактних виробів та вірогідністю їх виявлення (наприклад, при митному контролі). У випадку, коли зазначені чинники збігаються, відповідний товар стає об'єктом масштабних міжнародних фальсифікацій. Прикладом є піратство в галузі програмного забезпечення, відео- та аудіопродукції. Так, згідно з інформацією Software Alliance піратство програмного забезпечення становить 37% усього використання програмного забезпечення, а постачальники такого забезпечення та компанії щорічно втрачають майже 46 мільярдів доларів США через піратство. Неліцензоване програмне забезпечення коштує компаніям майже 359 мільярдів доларів США на рік [10].

Засоби організації торгівлі контрафактними товарами постійно вдосконалюються в напрямку застосування новітніх технологій. Так, з метою уникнення санкцій з боку правоохоронних органів розповсюдження контрафактної продукції здебільшого переміщується в Інтернет, де використовуються технології електронної торгівлі. Значні збитки виробникам програмних продуктів завдають “пакетні пірати”, які завдяки застосуванню технологій на традиційних носіях розміщують значно більше обсягів інформації.

Одна з основних закономірностей сучасного ринку інформаційних технологій – чим активніше в технологічному плані розвивається та чи інша країна, тим більше піратського програмного забезпечення вона використовує. Згідно з дослідженням Глобального центру інноваційної політики для Торгової палати США онлайн-піратство щороку завдає економіці США від 29,2 млрд доларів США до

71 млрд доларів США збитків. Якщо додати зниження ВВП США на суму від 47,5 до 115,3 млрд доларів США на рік та втрату від 230000 до 560000 робочих місць, то можна отримати разючі результати – і це в країні, що з року в рік домінує на ринку захисту від цифрового піратства [11].

Останнім часом у зв'язку в першу чергу з інтенсифікацією міжнародної торгівлі об'єктами ІВ поширення набула контрафакція щодо товарних знаків. Використання без відповідного дозволу товарних знаків для конкуруючого товару є не тільки неправомірним актом відносно репутації власника цього товарного знаку та порушенням його прав, але й введенням в оману споживачів щодо комерційного походження товару та його якостей. Так, у Статті 51 Угоди ТРІПС міститься вимога, щоб країни забезпечували охорону від імпорту контрафактних товарних знаків та товарів із піратським використанням авторських прав [6].

Відносно товарних знаків світова практика розрізняє два види контрафакції: контрафакція в прямому розумінні, тобто копіювання або непомітне близьке до оригіналу відтворення чужого товарного знаку; імітація, що складається з досить близького за сприйняттям відтворення чужого товарного знаку, яка формально не є копіюванням або наслідуванням оригіналу за зовнішніми проявами. При цьому внесення неістотних змін у товарний знак, який належить іншому виробнику, фактично призводить до використання його ділової репутації. Застосування подібних незаконних модифікацій розраховано на те, щоб видати підробку за оригінальний товарний знак і таким чином обминути виключні права власників імітованих знаків.

У випадку імітації товарних знаків справа є складнішою, оскільки достатній ступінь тотожності між оригіналом та підробкою може викликати тільки змішування / плутанину. Сам цей факт значною мірою залежить від рівня обізнаності споживача, особливостей психології сприйняття, які суттєво відрізняються в різних країнах. Судова практика заперечує можливість формалізувати критерії оцінки тотожності товарних знаків, що дозволили б однозначно визначити імітацію як недобросовісну конкуренцію. В кожному конкретному випадку рішення оголошується відповідно “обставинам справи”. Проте в практичній діяльності судів європейських країн визначилися певні загальні методологічні підходи та правила оцінки імітації, сутність яких зводиться до наступних рекомендацій: перш за все слід виходити з наявності спільності основних елементів імітованого товарного знаку та “провідних характеристик” із оригіналом, що робить їх подібними за загальним враженням; оцінка знаків повинна проводитися при послідовному ознайомленні з ними, це пов'язано з тим, що в реальних умовах споживач не сприймає одночасно товари з оригінальним та товарним знаком, який його імітує, а змушений звертатися до спогадів попереднього досвіду. Виконання даних рекомендацій створить

можливість власникам товарних знаків протидіяти використанню позначень, що не є тотожними із знаками, які їм належать, проте здатні викликати змішування / плутанини з ними. Протидія може бути реалізована в межах закону про недобросовісну конкуренцію.

Проте слід зазначити, що контрафакції піддаються і об'єкти ІВ, які розміщені в Інтернеті, насамперед це стосується доменних імен. Причому зміст дій із неправомірного використання доменних імен, а також їх захист із урахуванням специфіки кіберпростору мають свої особливості. Контрафакція, яка полягає у використанні доменних імен у комерційних цілях, є досить прибутковим бізнесом, відомим під назвою кіберсквотинг. Особливу цінність становлять доменні імена, які: співпадають повністю або майже повністю із зареєстрованими товарними знаками або назвами відомих компаній; містять загальноживані та розповсюджені слова, які відзначають певні поняття та види діяльності (наприклад, money, policy, business тощо); співпадають із іменами та прізвищами відомих людей; мають у своєму складі географічні назви – країни, міста, області тощо. Так, завдяки штучному інтелекту та автоматизації кіберзлочинці здатні ідентифікувати цінні домени до того, як у компаній з'явиться можливість захистити їх. Це означає, що запустити масштабний сквотинг домену чи кіберсквотинг легше, ніж будь-коли. За даними Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), з початку пандемії кількість випадків зросла на 68%, а лише за минулий рік – на 7% [12].

Вказані доменні імена викликають хибні асоціації у відвідувачів сайтів та здатні провокувати дії, які можуть завдати шкоду діловій репутації інших суб'єктів господарської діяльності або привести до змішування / плутанини з їх діяльністю. Зрозуміло, що використання подібних доменних імен може бути визначено як недобросовісна конкуренція з боку власників сайтів. Якщо ми проаналізуємо історичну кількість скарг на кіберсквотинг, то побачимо: протягом останніх шести років вони стабільно зростали. Порівняно з 2000-им кількість суперечок через кіберсквотинг збільшилася на цілих 202%. Загалом із 2000 року дотепер до ВОІВ було подано 61 284 скарги на кіберсквотинг [13].

До дій недобросовісної конкуренції також належить неправомірне збирання, розголошення і використання комерційної таємниці. Угода ТРІПС передбачає охорону цієї таємниці відповідно до Статті 10bis Паризької конвенції (1967 р.) [1] та п. 2 та 3 Статті 39 Угоди ТРІПС [5]. Зокрема, розділ 7 ч. 2 Угоди ТРІПС називається “Охорона закритої інформації”. Проте в міжнародних документах відне-

сення такої інформації до ІВ з'являється вперше в Угоді ТРІПС [5], оскільки Паризька конвенція [1] не містить положень, що спеціально регулюють охорону закритої інформації. Слід зазначити: перелік інформації, яка є комерційною таємницею, законодавчо чітко не визначений, оскільки її зміст залежить від комерційних інтересів бізнес-структур, які є власниками цієї комерційної таємниці. Але можна стверджувати, що до комерційної таємниці належить інформація про різні сторони фінансової, виробничо-господарської, управлінської та науково-технічної діяльності, охорона яких зумовлена інтересами конкуренції і ймовірною загрозою економічної безпеки бізнесу. Американські підприємці вважають, що втрата 20% інформації у 60 із 100 випадках призводить до зруйнування бізнесу протягом місяця. Це пояснює рівень витрат зарубіжних компаній на охорону комерційної таємниці, які становлять 10-15% усіх витрат на процес виробництва [14].

Розробка механізмів захисту комерційної таємниці суттєво відрізняється від традиційних заходів, що, як правило, мають переважно правовий та адміністративно-організаційний характер. Зазначена відмінність пояснюється тим, що основна частина конфіденційної інформації в сучасних бізнес-структурах зберігається в базах даних, захист яких потребує специфічних заходів. Це в першу чергу стосується поєднання правових і криптографічних методів, оскільки тільки правова охорона, особливо при використанні Інтернету, не забезпечує необхідного рівня захисту комерційної таємниці. Узагальнюючи світову практику, можна рекомендувати таку послідовність дій при створенні системи охорони комерційної таємниці: встановити, яка комерційна інформація містить конфіденційні відомості і який термін її “життя”; визначити фізичних або юридичних осіб, яких здатна зацікавити ця інформація; встановити місця нагромадження конфіденційної інформації і можливі шляхи несанкціонованого доступу до неї; проаналізувати співвідношення витрат на використання різних систем запобігання викраденню конфіденційної інформації або її втрати й обрати найбільш прийнятну в умовах конкретного бізнесу; впорядкувати процес фіксації секретних відомостей у ділових паперах і організувати їх рух так, щоб викрадання конфіденційних документів було якнайбільш ускладнено і тому ставало економічно не вигідним для потенційних викрадачів [14].

На підставі проведеного аналізу можна виділити наступні форми недобросовісної конкуренції та методи боротьби з нею (рис. 1).

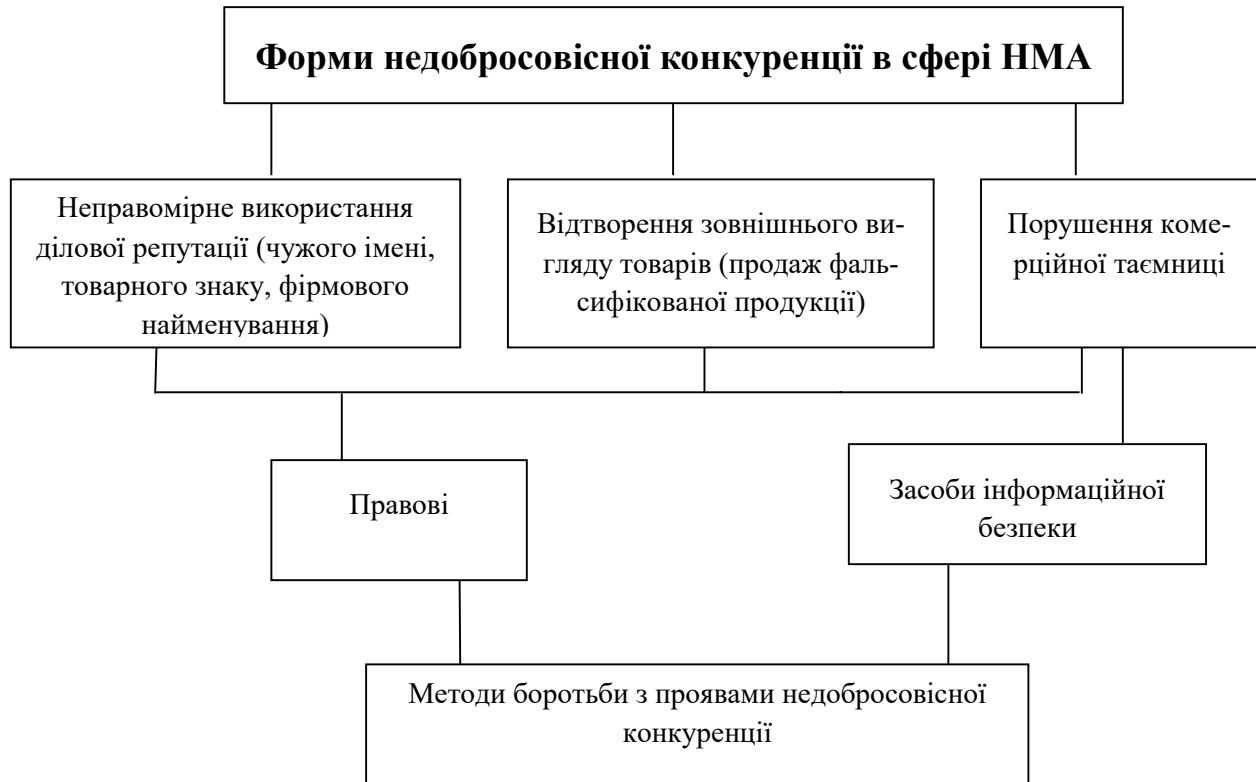

Рис. 1. Форми недобросовісної конкуренції у сфері НМА та методи боротьби з проявами такої конкуренції

Джерело: складено автором

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Таким чином, на основі аналізу проблеми захисту НМА від недобросовісної конкуренції можна зробити наступні висновки: в умовах інтернаціоналізації ринкової економіки поширюються тенденції неправомірного використання чужих інтелектуальних і комерційних ресурсів з метою протиправного отримання прибутків; проблеми захисту сучасного бізнесу від недобросовісної конкуренції обумовлені їх розміщенням на територіях декількох країн із різними юрисдикціями, а також появою нових об'єктів НМА, норми правового захисту яких і механізми їх реалізації ще не сформувалися; найбільш поширеними діями недобросовісної конкуренції є розповсюдження контрафактної продукції і неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці; найбільш доцільною в боротьбі з підробками товарів є гармонізація законодавства про захист від недобросовісної конкуренції; сучасні заходи протидії піратству повинні здійснюватися на основі вдосконалення співробітництва та координації зусиль на національному, регіональному та міжнародному рівнях між різними органами влади та підприємницькими структурами; найбільш радикальним засобом охорони комерційної таємниці щодо електронного бізнесу та електронної комерції є одночасне застосування правових методів та сучасних технологій інформаційної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Паризька конвенція про охорону промислової власності. Документ 995_123, чинний, поточна редакція - Набрання чинності для України міжнародного договору від 25.12.1991. *Законодавство України. Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text_
2. Господарський кодекс України. Документ 436-IV, чинний, поточна редакція - Редакція від 03.09.2024. *Законодавство України. Верховна Рада України. (Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144)*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
3. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07 червня 1996 р. №237/96-ВР. *Законодавство України. Верховна Рада України. (Відомості Верховної Ради України. 1996. № 36. Ст. 164)*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text_
4. Святоцький О. Д., Петрова В. Л. *Інтелектуальна власність : словник-довідник. Промислова власність*. Київ : Видавничий дім "Ін Юре", 2000. Т. 2. С. 272.
5. Мартиненко А., Олехов І. Охорона товарних знаків за допомогою законодавства про недобросовісну конкуренцію. *Ринок капіталу*. 2000. № 17-18 (65-66). С. 47-50.
6. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Додаток 1С до Угоди про

заснування Світової організації торгівлі). Документ 981_018, поточна редакція - Редакція від 06.12.2005. *Законодавство України. Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text.

7. Безух О. В. Співвідношення законодавства щодо захисту від недобросовісної конкуренції із законодавством, яке регулює використання інших об'єктів інтелектуальної власності. *Вісник господарського судочинства*. 2001. №1. С. 168-174.

8. Дослідження щодо контрафакту. *IP офіс : Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій*. 01 квітня 2024. URL: <https://nipo.gov.ua/opytuvannia-kontrafaktni-tovary/>.

9. Priya Bilkhoo. Trade in Counterfeit Goods Market Set To Reach \$1.79 Trillion in 2030. Press-releases. *Corsearch*. 15th May 2024. URL: <https://corsearch.com/about/press-releases/trade-in-counterfeit-goods-market-set-to-reach-1-79-trillion-in-2030/>.

10. Mike Wozniak. How Much Is Software Piracy Costing Your Business and How Can You Prevent the Loss? *SoftwareKey*. October 7 2024. URL: <https://softwarekey.com/blog/about-software-piracy/software-piracy-costing-your-business/>.

11. Орлюк О. Захист від піратства – це про інвестиційну привабливість держави. *Українська правда*. 07 червня 2024. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2024/06/7/7459707/>.

12. 6 Things to Know About Domain Squatting in 2024. *CybelAngel*. URL: <https://cybelangel.com/6-things-to-know-about-domain-squatting-in-2024/>.

13. Cybersquatting cases reach record highs in 2022. *Global Security Mag*. December 2022. URL: <https://www.globalsecuritymag.fr/Cybersquatting-cases-reach-record-highs-in-2022.html#:~:text=In%20total%2C%2061%2C284%20cybersquatting%20complaints,traffic%20to%20their%20own%20website.>

14. Задірака В. К., Олексюк О. С. Методи захисту фінансової інформації. Тернопіль : ОПТВПК “Збруч”, 2002. С. 456.

REFERENCES

1. Paryz'ka konventsiiia pro okhoronu promyslovoi vlasnosti. Dokument 995_123, chynnyj, potochna redaktsiia - Nabrannia chynnosti dlia Ukrainy mizhnarodnoho dohovoru vid 25.12.1991. *Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy.*, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text.

2. Hospodars'kyj kodeks Ukrainy. Dokument 436-IV, chynnyj, potochna redaktsiia - Redaktsiia vid 03.09.2024. *Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy)*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144), available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

3. Pro zakhyst vid nedobrosovisnoi konkurentsii: Zakon Ukrainy vid 07 chervnia 1996 r. №237/96-VR. *Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy. (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy)*. 1996. № 36. Ст. 164), available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

4. Sviatots'kyj, O. D. and Petrova, V. L. (2000), *Intelektual'na vlasnist' : slovnyk-dovidnyk. Promyslova vlasnist'*, Vydavnychyj dim “In Yure”, Kyiv, T. 2, s. 272.

5. Martynenko A. and Olekhov I. (2000), *Okhorona tovarnykh znakov za dopomohoiu zakonodavstva pro nedobrosovisnu konkurentsiiu, Rynok kapitalu*, № 17-18 (65-66), s. 47-50.

6. Uhoda pro torhovel'ni aspekty prav intelektual'noi vlasnosti (Dodatok 1S do Uhody pro zasnuvannia Svitovoi orhanizatsii torhivli). Dokument 981_018, potochna redaktsiia - Redaktsiia vid 06.12.2005. *Zakonodavstvo Ukrainy. Verkhovna Rada Ukrainy.*, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text.

7. Bezukh, O. V. (2001), *Spivvidnoshennia zakonodavstva schodo zakhystu vid nedobrosovisnoi konkurentsii iz zakonodavstvom, iake rehuliuie vykorystannia inshykh ob'ektiv intelektual'noi vlasnosti, Visnyk hospodars'koho sudochynstva*, №1, s. 168-174.

8. Doslidzhennia schodo kontrafaktu. *IP ofis : Ukrain's'kyj natsional'nyj ofis intelektual'noi vlasnosti ta innovatsij*. 01 kvitnia 2024, available at: <https://nipo.gov.ua/opytuvannia-kontrafaktni-tovary/>.

9. Priya Bilkhoo. Trade in Counterfeit Goods Market Set To Reach \$1.79 Trillion in 2030. Press-releases. *Corsearch*. 15th May 2024, available at: <https://corsearch.com/about/press-releases/trade-in-counterfeit-goods-market-set-to-reach-1-79-trillion-in-2030/>.

10. Mike Wozniak. How Much Is Software Piracy Costing Your Business and How Can You Prevent the Loss? *SoftwareKey*. October 7 2024, available at: <https://softwarekey.com/blog/about-software-piracy/software-piracy-costing-your-business/>.

11. Orliuk O. Zakhyst vid piratstva – tse pro investytsijnu pryvablyvist' derzhavy. *Ukrains'ka pravda*. 07 chervnia 2024, available at: <https://www.pravda.com.ua/columns/2024/06/7/7459707/>.

12. 6 Things to Know About Domain Squatting in 2024. *CybelAngel*, available at: <https://cybelangel.com/6-things-to-know-about-domain-squatting-in-2024/>.

13. Cybersquatting cases reach record highs in 2022. *Global Security Mag*. December 2022, available at: <https://www.globalsecuritymag.fr/Cybersquatting-cases-reach-record-highs-in-2022.html#:~:text=In%20total%2C%2061%2C284%20cybersquatting%20complaints,traffic%20to%20their%20own%20website.>

14. Zadiraka, V. K. and Oleksiuk, O. S. (2002), *Metody zakhystu finansovoi informatsii, OPTVPK “Zbruch”*, Ternopil', s. 456.

Стаття надійшла до редакції 11 серпня 2024 року